

UNIVERZITET U SARAJEVU
FILOZOFSKI FAKULTET U SARAJEVU
ODSJEK ZA SOCIOLOGIJU

NASTAVNI PLAN I PROGRAM
DOKTORSKOG STUDIJA IZ MATIČNE OBLASTI *SOCIOLOGIJA*
SAVREMENA SOCIOLOGIJA I GLOBALIZACIJSKI PROCESI
akademska 2011/2012. god.

1.0 Uvodni dio

Vrsta i naziv studija

Postdiplomski doktorski studij iz matične oblasti *sociologija* pod nazivom Savremena sociologija i globalizacijski procesi traje tri (3) godine, odnosno šest (6) semestara. Nositelji studija su redovni profesori sa dugogodišnjim znanstvenim, akademskim i nastavničkim iskustvom iz oblasti društvenih i humanističkih nauka, a dodatni angažman čine gostujući profesori eminentni u znanstvenoj topici koja je pripadna ovoj vrsti dokorskog studija.

Doktorski studij se sastoji od 180 ECTS bodova i to na način da je ukupan obim raspodijeljen na 60 ECTS bodova u jednoj studijskoj godini, odnosno 30 ECTS bodova u jednom semestru. Ova doktorska studijska linija potpada pod matičnu oblast sociologije i čine je sljedeće podoblasti:

1. Teorijska sociologija
2. Sociologija politike
3. Sociologija informacijskog društva

Doktorski studij *Savremena sociologija i globalizacijski procesi* ima za cilj da upozna i osposobi studente postdiplomskog dokorskog studija sa temeljnim, najrelevantijim i najsavremenijim konstelacijama koje konfiguriraju društvenu ontologiju, njene institucionalne dimenzije, kao i mikrosociološke kategorije i društvene fenomene unutar socijalnog svijeta kojeg karakteriziraju tranzicijski procesi i kontinuirane transformacije pod utjecajima različitih kulturnih i političkih ideologija i sistema, kao i pod utjecajima različitih ekonomskih, socijalnih i povijesnih fenomena, struktura i činilaca generalno. Studij će se usmjeriti ka detaljnom i sveobuhvatnom istraživanju socijalnih i socio-političkih teorija koje problematiziraju i ekspliciraju procese tranzicije, društvene ontologije, društvenog identiteta, globalizacije, moderne i postmoderne tokove socijalnog svijeta, mjesto i ulogu društava koja se transformiraju u kontekstu cyber kulture, interneta i savremenih komunikacijskih sistema koji prevazilaze lokalne i samodovoljne političke i socijalne entitete smanjivanjem jaza između najrazličitijih kultura i društava, kao i konzekvence ovih fenomena i procesa na ukupnu sliku koju nam nudi savremeni svijet. Pored teorijske osposobljenosti studenti postdiplomskog dokorskog studija sociologije bit će osposobljeni za samostalne istraživačke projekte, kritičku refleksiju i evaluaciju navedenih topika i problema, što će doprinijeti obrazovanju kadrova sposobnih da na temelju znanja najsavremenijih socijalnih i političkih

tokova doprinose razumijevanju, ekspliciranju i anticipiranju problema (kao i rješavanju istih) od kojih nije pošteđena ni Bosna i Hercegovina u njenim tranzicijskim tokovima ka integraciji u Evropsku uniju u globalni socijalni i politički proces.

Svaki student će u drugom semestru studija imati dodijeljenog mentora koji se određuje na osnovu studentske prijave unutar koje student bira izborne predmete koji zajedno sa obaveznim predmetima čine studentski privatissimum koji opisuje i predstavlja individualni i samostalni plan i program svakog studenta. Na osnovu izabranih predmeta, svakom studentu Vijeće doktorskog studija dodjeljuje mentora koji se imenuje na sjednici Vijeća, a potvrđuje ga Nastavno-naučno vijeće Fakulteta. Mentor se imenuje na osnovu kompetencija i znanstvenog i akademskog iskustva, a srodan je onoj oblasti koju je student u prijavi izabrao na osnovu izbornih predmeta koji su mu ponuđeni u ovom doktorskome studiju.

Student u dogovoru sa mentorom koncipira individualni doktorski program (privatissimum) koji istovremeno predstavlja i osnovu za koncipiranje doktorske disertacije koja se priprema i izrađuje kao samostalni znanstveno-istraživački projekt sa znanstvenim spoznajama i rezultatima do kojih je svojim istraživanjima došao student-doktorant, a u saradnji sa mentorom koju u vidu konsultacija usmjerava studenta prema onim topikama i oblastima znanstvenog istraživanja koje su u skladu sa izabranim individualnim doktorskim programom.

Svaki obavezni predmet, kako i izborni predmeti imaju svoje nositelje, odnosno, odgovorne nastavnike koji u nastavnim programima svojim predmetima definiraju cilj i sadržinu ispita, te uvjete polaganja ispita sa referentnom literaturom koja se koristi za pripremanje i polaganje ispita. Nastavni plan i program predstavlja cjeline nastavnih modula (obaveznih i izbornih), a moduli definiraju tematski sadržaj studija kao i ukupne uvjete i kriterije studija.

1.1 Opis oblasti

I Sociologija

Ovaj doktorski studij fundamentalno pripada oblasti sociologije, koja svojim savremenim teorijsko-konceptualnim i aplikabilnim pristupom ima za cilj proučavanje savremenih društvenih konstelacija, analiziranje i ekspliciranje procesa koji oblikuju socijalnu svijest, problematiziranje uzroka i posljedica savremene konstrukcije društvenih sistema i njihovih odnosa prema individualnim subjektima koji svojim kritičkim angažmanom ili svojim integriranjem u socijalni sistem i njegove subsisteme doprinose artikuliranju sveukupnih tokova i procesa kojima društvo imanentno potpada i koji čine njegov implicitni dio.

II Podoblasti studija:

1. Teorijska sociologija

Opis sadržaja

Modul obuhvata sve oblasti, pravce i pristupe koji teorijski utemeljuju shvatanje moderne i savremene socijalne misli preko socioloških pravaca i njihovih predstavnika koji su nastojali objasniti, protumačiti i anticipirati dinamiku i pravac kretanja socijalnih sistema kao i mikrosistema koji oblikuju identitet prevashodno zapadnog društva, njegove komponente kao i kontinuitet na relaciji klasična socijalna misao-savremena socijalna misao u razumijevanju i ekspliciranju fenomena tranzicije, konflikta, integracije, diferencijacije, stratifikacije, kapitala (ekonomskog i socijalnog), identiteta, kolektiviteta, globalizacije i sl.

Specifične kompetencije:

Kandidat stiče kompetencije iz oblasti klasičnih i savremenih socioloških teorija putem kojih biva osposobljen da uvidi teorijsku, konceptualnu i problematsku povezanost različitih perioda i pravaca koji tumače i objašnjavaju različite komponente zapadno-evropske svijesti, institucionalni i organizacijsko-strukturalno, te substrukturalno konfiguriranje društvenih dimenzija, i kontinuitet u pogledu tranzicijskih procesa iz različitih socijalnih sistema, režima i pravaca u nove i često nepredvidljivije socijalne sisteme, režime i socijalne aranžmane savremenosti generalno. Studenti će biti u stanju da detaljnim izučavanjem najznačajnijih i najminentnijih sociologa i socijalnih teoretičara razumiju socijalnu, ekonomsku, političku i kulturnu pozadinu modernog svijeta, te njenu implikaciju na strukturu i stanje savremenih društvenih sistema i društvenih fenomena u cjelini.

2. Sociologija politike

Opis sadržaja

Ova studijska podoblast usmjerena je ka istraživanju najznačajnijih političkih ideologija savremenog svijeta smjeranjem ka analizi ganarelnih strukturalnih osobina. Prvo, cilj je prikazati njen doprinos u konstrukciji ljudskog društva i povijesti. Potom, ona nastoji objasniti kako ideologije nude evaluirajuće perspektive sadašnjih socijalnih i političkih fenomena; u smislu različitih sistema i ideologija koje nude različite kriterijume za evaluaciju i eksplikaciju socijalnih fenomena spram kojih se ove ideologije identificiraju. Posebno je cilj proučavati utjecaj ideologija na individualne i kolektivne identitete, procese pripadnosti, solidarnosti, identiteta koji se formira unutar određene grupe, klase ili strukture u odnosu na

one koji istima ne pripadaju. Posebno se ima za cilj proučavanje međutjecaja i interakcija između različitih političkih ideologija i njihovih koncepata koji ne funkcioniraju samodovoljno nego na način da jedan te isti koncept može biti važan na različite načine za različite ideologije i ideološke tradicije.

Specifične kompetencije:

Studenti će biti osposobljeni da razumiju najvažnije pravce i političke koncepcije koje u svojim teorijskim postavkama interpretiraju socijalni svijet, njegove pojedince, statusne grupe i institucije generalno. Detaljnim izučavanjem različitih političkih sistema, teorija i ideologija, studenti samostalnim izučavanjima stiču uvide u širinu kompleksnih i stratificiranih dimenzija savremenog svijeta i njihov interagirajući i kontinuirajući proces koji se ne može razumjeti iz perspektive jedne teorijske konstrukcije, jednog političkog sistema ili jedne društvene konstrukcije, nego u jednom širokom sklopu najrazličitijih povijesnih, socijalnih, ekonomskih i političkih fenomena i faktora koji čine integralni dio onoga što se skupnim nazivom imenuje kao tranzicija i kontinuirani tranzicijski procesi društva u cjelini.

3. Sociologija informacijskog društva

Opis sadržaja

Ova studijska podoblast usmjerena je ka proučavanju savremenih društvenih kretanja i konfiguriranja društvene ontologije na osnovu informacijsko-tehnološkog progresa koji rapidno transformira svaki društveni segment smanjujući jaz u smislu prostorne i vremenske distancijacije uz istovremeno preoblikovanje društvenih tokova i procesa, kao i transformiranje individualne svijesti kao integralne jedinice svake društvene strukture. S druge strane, cilj ove studijske podoblasti je da ukaže na fundamentalnu preobrazbu u poimanju odnosa čovjeka prema svojoj okolini na način da više nije u pitanju razmjena energije između čovjeka i prirode, nego se radi o razmjeni informacija. Izvor nejednakosti i koncepcija moći koja se nekada poimala kroz ekonomske odnose u smislu manipuliranja i nejednakog raspolaganja svojinom (intelektualnom i materijalnom) sada se poima kroz moć nad sredstvima informiranja i preko sposobnosti kreiranja informacija koje figuriraju i rekonstruiraju socijalni svijet kako na nivou lokalnih zajednica i identiteta koji su tradicionalno formirani preko socijalnog svijeta koji je pripadan tim zajednicama, tako i na nivou transnacionalnog identiteta koji prevazilazi nacionalne i regionalne dimenzije posjedujući jedan globalni kulturni, ekonomski, socijalni i politički standard.

Specifične kompetencije:

Studenti se osposobljavaju sa svim karakteristikama sociologije informacijskog društva sa kritičkim reflektiranjem koje im omogućava da samostalnim znanstvenim istraživanjima uvide razlike između tradicionalnih struktura društva, svijesti, znanosti i prirode u odnosu na savremeni globalni kontekst koji je utemeljen kako na *riziku* (Beck) tako

i na *povjerenju* (Giddens) ali i na visoko sofisticiranim i apstraktnim modelima društvene manipulacije i konfiguracije čime se u bitnome stječu uvidi i spoznaje o novim strukturama i konceptima ljudske svijesti, njegove individualnosti i osobnosti, kao i društva u cjelini. Na kraju, studenti će kritičkim iščitavanjima najrecentnije literature, kao i drugim formama znanstvene i istraživačke djelatnosti kritički evaluirati savremene društvene konstelacije u kontekstu informacijskog i informacijsko-tehnološkog modela društvene ontologije, posebno u smislu konsekvenci i nepredvidivosti koje sa sobom nosi takva jedna globalna preobrazba u cjelini.

1.2 Sadržaj studijskog programa: Opis modula (nastavni i nenastavni oblici rada)

Postdiplomski doktorski studij *Savremena sociologija i globalizacijski procesi* sastoji se od 9 (devet) nastavnih modula i to tri obavezna i šest izborna modula koji se organiziraju u vidu predavanja seminara i konsultacija. Studentima se nudi šest izbornih doktorskih modula (kolegija) između kojih mogu da biraju opredjeljujući se za dva u toku jednog semestra koji potom postaju obaveznim modulima za tog studenta.

Student koji je u toku prvom semestra izabrao dva izborna predmeta, u drugom semestru bira nova dva od preostalih četiri, odnosno u trećem semestru uzima preostala dva izborna predmeta tako da svih šest izbornih predmeta ostaju obavezni na kraju trećeg semestra dokorskog studija. Student ima pravo da bira redoslijed izbornih predmeta i njihovu raspoređenost u toku prva tri semestra unutar kojih se organizira nastava.

Nenastavni dio odnosi se na individualni istraživački rad studenta (rad na doktorskoj disertaciji i izradi izvornog znanstvenog članka) i odvija se u četvrtom i petom semestru studija. Šesti semestar predviđen je za odbranu doktorske disertacije.

Obaveze studenata kao i režim odvijanja nastave koji se odnose na rok do kojeg je student dužan završiti studij, mentorstvo, prijava projekta doktorske disertacije, te prijava i odbrana doktorske disertacije utvrđeni su Pravilima studiranja za treći ciklus studija na Univerzitetu u Sarajevu.

2.0 Zvanje koji se stiče po okončanju studija i uspješno odbranjene doktorske disertacije

DOKTOR SOCIOLOŠKIH NAUKA/ZNANOSTI

PRVA GODINA STUDIJA

PRVI (I) SEMESTAR

Studijska oblast / Podoblast	R. br.	Naziv nastavnog predmeta	Šifra	P	S	K*	ECTS
Sociologija / Teorijska sociologija	1.	Savremene društvene konstelacije i savremene sociološke teorije	FIL SOC 601	3	2	1	10
Sociologija / Teorijska sociologija / Sociologija politike / Sociologija informacijskog društva	2.	Izborni predmet	FIL SOC	3	2	1	10
Sociologija / Teorijska sociologija Sociologija politike / Sociologija informacijskog društva	3.	Izborni predmet	FIL SOC	3	2	1	10
		UKUPNO		9	6	3	30

PRVA GODINA STUDIJA

DRUGI (II) SEMESTAR

Studijska oblast / Podoblast	R. br.	Naziv nastavnog predmeta	Šifra	P	S	K*	ECTS
Sociologija / Teorijska sociologija	1.	Savremene političke teorije i ideologije	FIL SOC 602	3	2	1	10
Sociologija / Teorijska sociologija / Sociologija politike / Sociologija informacijskog društva	2.	Izborni predmet	FIL SOC	3	2	1	10
Sociologija / Teorijska sociologija Sociologija politike / Sociologija informacijskog društva	3.	Izborni predmet	FIL SOC	3	2	1	10
		UKUPNO		9	6	3	30

DRUGA GODINA STUDIJA

TREĆI (III) SEMESTAR

Studijska oblast / Podoblast	R. br.	Naziv nastavnog predmeta	Šifra	P	S	K*	ECTS
Sociologija / Teorijska sociologija	1.	Društvena ontologija i transnacionalni procesi	FIL SOC 603	3	2	1	10
Sociologija / Teorijska sociologija / Sociologija politike / Sociologija informacijskog društva	2.	Izborni predmet	FIL SOC	3	2	1	10
Sociologija / Teorijska sociologija Sociologija politike / Sociologija informacijskog društva	3.	Izborni predmet	FIL SOC	3	2	1	10
		UKUPNO		9	6	3	30

U toku trećeg semestra studija student prijavljuje prijedlog teme doktorske disertacije (projekt) vijeću doktorskog studija koje formira komisiju za razmatranje prihvatljivosti prijedloga teme i određuje nastavnika (supervizora) koji će usmjeravati studenta kod pripreme projekta doktorske disertacije. Student je dužan da do početka četvrtog semestra izradi i pristupi odbrani projekta.

DRUGA GODINA STUDIJA

ČETVRTI (IV) SEMESTAR

Studijska oblast / Podoblast	R. br.	Naziv nenastavnog sata	Šifra	P	S	K*	ECTS
Sociologija	1.	Odbrana projekta teme doktorske disertacije	FIL SOC 701	0	0	10	30
		UKUPNO		0	0	10	30

TREĆA GODINA STUDIJA

PETI (V) SEMESTAR

Studijska oblast	R. br.	Naziv nenastavnog sata	Šifra	Konsultacije i Mentorstvo	ECTS
Sociologija	1.	Prijava teme doktorske disertacije i rad na disertaciji	FIL SOC 702	15	30
		UKUPNO		15	30

TREĆA GODINA STUDIJA

ŠESTI (VI) SEMESTAR

Studijska oblast / Podoblast	R. br.	Naziv nenastavnog sata	Šifra	ECTS
Sociologija	1.	Obrana doktorske disertacije	FIL SOC 703	30
		UKUPNO		30

IZBORNI PREDMETI U PRVOM, DRUGOM I TREĆEM SEMESTRU STUDIJA

R. br.	Studijska oblast / Podoblast	Izborni predmet	Šifra
1.	Sociologija / Teorijska sociologija	Pojam tranzicije u klasičnim i savremenim sociološkim teorijama	FIL SOC 604
2.	Sociologija / Sociologija politike	Savremene teorije nacionalizma	FIL SOC 605
3.	Sociologija / Teorijska sociologija; Sociologija informacijskog društva	Sociologija identiteta	FIL SOC 606
4.	Sociologija / Teorijska sociologija	Savremeno društvo i sindikat u procesu globalizacije	FIL SOC 607
5.	Sociologija / Sociologija politike	Globalizacija i Evropska unija — socio-politički pristup	FIL SOC 608
6.	Sociologija / Teorijska sociologija	Savremenost Giddensove socijalne misli	FIL SOC 609

Ime nastavnika i saradnika: dr. Salih Fočo, redovni profesor

Naziv predmeta i kôd: SAVREMENE DRUŠTVENE KONSTELACIJE I SAVREMENE SOCIOLOŠKE TEORIJE FIL SOC 601
Semestar, broj sati i broj bodova: I Semestar, 3 sata pred., 2 sata seminara, 1 sat konsultacija ECTS: 10
Trajanje: I semestar
Tip kolegija: predavanje , seminari i konsultacije
Status predmeta: obavezan
Cilj predmeta: Osnovni cilj modula je da se studenti upoznaju sa svim socijalnim teorijama i njihovim konceptima koji su usmjereni ka otkrivanju povezanosti između klasične i savremene socijalne misli, te klasičnih i savremenih socijalnih fenomena, socijalnih procesa i relacija generalno. Studenti će biti u obavezi da poznaju najosnovnije socijalne postavke, koncepcije i teorije klasičnih i savremenih sociologa koje su izučavali u toku dodiplomskog i diplomskog studija u oblasti sociologije i društvenih znanosti kako bi najdetaljnije i najsveobuhvatnije razaznali kontinuitet socijalne misli klasičnih i savremenih socioloških mislilaca, te kako bi se na znanstveno-istraživački način obuhvatila sva problematika socijalnog svijeta sadašnjice, njene konzekvence koje svoj izvor imaju u modernoj koncepciji čovjeka i svijeta, savremenost društvenih odnosa i međuodnosa kroz fenomene interakcije, konflikta, diferencijacije, dediferencijacije, konstrukcije, destrukcije, dekonstrukcije i rekonstrukcije socijalnih struktura i substrukture na makro i mikro-razini, kao i teorijske koncepcije koje problematiziraju ove fenomene i procese generalno.
Preduvjeti za upis predmeta : ne postoje
Način provjere znanja: Esej, završni semestralni pismeni i usmeni ispit.
Obavezna Literatura: <ol style="list-style-type: none">1. Salih Fočo (2005): Ogledi o tranziciji. Zenica: Dom Štampe.2. Nicos Mouzelis (2000): Sociologijska teorija. Što je pošlo krivo? Zagreb: Jesenski i Turk, Hrvatsko sociološko društvo.3. George Ritzer (2005): Savremena sociologijska teorija. Zagreb: Globus.4. Pierre Bourdieu (1990): The Logic of Practice. Cambridge: Polity Press.5. Pierre Bourdieu (2005): The Social Structures of the Economy. Cambridge: Polity

Press.

6. Anthony Giddens (1990): *The Consequences of Society*. Cambridge: Polity Press.
7. Anthony Giddens (1984): *The Constitution of Society. Outline of Theory of Structuration*. Cambridge: Polity Press.
8. James Coleman (1990): *The Foundations of Social Theory*. Cambridge. Harvard University Press.
9. Erving Goffman (2009): *Stigma*. Novi Sad: Mediterran Publishing.
10. Erving Goffman: *The Presentation of Self in Everyday Life*. (bilo koje izdanje)
11. Talcott Parsons (1951): *The Social System*. London: Routledge.
12. Emmanuel Wallerstein (1974): *The Modern World System*. NY and London: Academic Press.
13. Richard Munch (1994): *Sociological Theory, from the 1850s to the Present*. Chicago: Nelson-Hall.

Dodatna literatura se regulira na seminarima u skladu sa istraživačkim interesima studenta.

Ime nastavnika i saradnika: dr. Ivo Komšić, redovni profesor

Naziv predmeta i kôd:

SAVREMENE POLITIČKE TEORIJE I IDEOLOGIJE

FIL SOC 602

Semestar, broj sati i broj bodova: II Semestar, 3 sata pred., 2 sata seminara, 1 sat konsultacija

ECTS: 10

Trajanje: II semestar

Tip kolegija: predavanje , seminari i konsultacije

Status predmeta: obavezan

Cilj i sadržaj predmeta:

Ovaj obavezni modul ima za cilj da preko najznačanije i najrecentnije literature osposobi studente postdiplomskog doktorskog studija za samostalno proučavanje i kritičko reflektiranje o najsavremenijim socio-političkim fenomenima, političkim teorijama i političkim ideologijama koje oblikuju savremeni svijet i njegove socio-političke, ekonomske

i kulturne relacije i procese. Posebna pažnja bit će usmjerena ka analizi savremenih političkih ideologija poput liberalizma, iščitavanjem i povezivanjem klasičnih mislilaca (Locke, Humboldt, Mill, Weber) i savremenih teoretičara (Dewey, Berlin, Rawls), te izučavanje konzervativizma, socijalizma, nacionalizma, feminizma, ekologizma, anarhizma, fašizma i nekih novih oblika političkih sistema, režima i ideologija. U konačnom, studenti će komparativnim i kritičkim pristupom preko analize tekstova najrelevantnijih političkih i socijalnih mislilaca biti upoznati i sa nekim novim formama koje idu s one strane stabilnih i rigidnih sistema političkog konfiguriranja prema oblikovanjima multikulturalizma, svijeta bez granica (Ohmae), te u konačnom radit će se i na problematizaciji tzv. krakja ideologije analizom djela autora poput Lipseta, Fukuyame, Giddensa, Huntingtona, Rortyja i sl.

Preduvjeti za upis predmeta : položen obavezni ispit iz prvog semestra

Način provjere znanja: Esej, završni semestralni pismeni i usmeni ispit.

Obavezna Literatura:

1. Max Weber (1966): Privreda i društvo. Karijatide, Beograd.
2. Edmund Burke (1993): Razmišljanja o Francuskoj revoluciji. Zagreb. Politička teorija.
3. Anthony Giddens (1986): Durkheim on politics and state. Cambridge: Polity Press.
4. Samuel Huntington (1991): The Third Wave. Norman and London: University of Oklahoma Press.
5. Carl Schmitt (1986): Political Romanticism. Massachusetts and London: MIT Press, Cambridge.
6. Karl Marx (1961): Rani radovi. Zagreb: Naprijed.
7. R. Nisbet (2003): Konzervativizam. Zagreb: Politička kultura.
8. Michael Freeden (2003): Ideology. A Very Short Introduction. Oxford. Oxford University Press.
9. Terry Eagleton (ed.) (1993): Ideology. Longman.
10. Matthew Festenstein, Michael Kenny (2005): Political Ideologies. Oxford: Oxford University Press.
11. Andrea Veltman (ed.) (2008): Social and Political Philosophy. Oxford: Oxford University Press.
12. Will Kymlicka (2004): Contemporary political philosophy. Oxford: Oxford

University Press.

13. Isaiah Berlin (1969): Four Essays on Liberty. Oxford University Press.

14. John Rawls (1998): Teorija pravde. Beograd: JP Službeni list SRJ i CID Podgorica.

15. Jasminka Babić-Avdispahić (2005): Etika, demokracija i građanstvo. Sarajevo: Svjetlost.

16. Will Kymlicka (2003): Multikulturalno građanstvo. Zagreb: Naklada Jesenski i Turk.

17. Immanuel Kant (2000): Pravno-politički spisi. Zagreb: Politička kultura.

Dodatna literatura se regulira na seminarima u skladu sa istraživačkim interesima studenta.

Ime nastavnika i saradnika: dr. Nijaz Ibrulj, redovni profesor

Naziv predmeta i kôd:

DRUŠTVENA ONTOLOGIJA I TRANSNACIONALNI PROCESI

FIL SOC 603

Semestar, broj sati i broj bodova: III Semestar, 3 sata pred., 2 sata seminara, 1 sat konsultacija

ECTS: 10

Trajanje: jedan semestar

Tip kolegija: predavanje, seminari i konsultacije

Status predmeta: obavezan

Cilj i sadržaj predmeta:

Osposobiti studente da samostalnim istraživanjem uz apsolvirana znanja na prvom i drugom ciklusu studija da uvide ključne elemente socijalne stvarnosti i transformiranje granice i identitet nacionalnih društava kao i da se otkriju novi procesi i nove konstelacije u oblikovanjima savremene društvene ontologije. Kolegij će se fokusirati i ka izučavanju odnosy između klasičnih i savremenih postavki društvene ontologije i stalnih i kontinuiranih transnacionalnih procesa koju i bitnome rearanžiraju društvenu svijest, njen status i poziciju u sistemu političkih i socijalnih odnosa današnjice. To će izmijeniti i klasično poimanje sociologije kao nauke o društvu prema novim definiranjima sociiologije poslije društva ili redefiniranjem statusa savremene sociologije u pravcu „sociologije nakon društva“. Kolegij će izučavati i karakteristike društvene ontologije i

njen odnos ka fenomenu transnacionalnog i globalizirajućeg toka društva i njenih bitnih komponenti.

Preduvjeti za upis predmeta : položen obavezni ispit iz prvog i drugog semestra

Način provjere znanja: Esej, završni semestralni pismeni i usmeni ispit.

Obavezna Literatura:

1. John Searle (1995): *The Construction of Social Reality*. New York: The Free Press.
2. Nijaz Ibrulj (2005): *Stoljeće rearanžiranja*. Sarajevo: FDT.
3. John Urry (2000): *Sociology beyond Societies: Mobilities for the Twenty first Century*. London: Routledge.
4. John Searle (2010): *Making the Social World. The Structure of Human Civilization*. New York: Oxford University Press.
5. Manuel Castells (2009): *Communication Power*. New York: Oxford University Press.
6. John Searle (1998): *Mind, Language and Society. Philosophy in the Real World*. New York: Basic Books.

Dodatna literatura se regulira na seminarima u skladu sa istraživačkim interesima studenta.

Ime nastavnika: dr. Salih Fočo, redovni profesor

Naziv predmeta i kôd:

POJAM TRANZICIJE U KLASIČNIM I SAVREMENIM SOCIOLOŠKIM TEORIJAMA

FIL SOC 604

Semestar, broj sati i broj bodova: student bira semestar u kojem sluša i polaže ispit, 3 sata pred., 2 sata seminara, 1 sat konsultacija

ECTS: 10

Trajanje: jedan semestar

Tip kolegija: predavanje , seminari i konsultacije
Status predmeta: izborni
<p>Cilj i sadržaj predmeta:</p> <p>Modul je strukturno orijentiran ka samom pojmu tranzicije i to u njegovoj političkoj, socijalnoj i povijesnoj dimenziji u smislu kontinuirane društvene dijahronije i uviđanja nemogućnosti statične konstrukcije identiteta, društva i ljudske povijesti generalno. Posebna pažnja bit će posvećena analizi tranzicije iz jednih političkih režima i socijalnih aranžmana u druge, jednim dijelom analizom tekstova klasičnih i savremenih socijalnih mislilaca koji su se bavili tim fenomenima i temana, a jednim dijelom preko konkretnih istraživačkih projekata koji se tiču tranzicije evropskih društava iz socijalističkog u demokratski model društva, kao i tranziciji bosanskohercegovačkog društva iz postratnog u stabilno demokratsko društveno uređenje bazirano na principu pluralizma i temeljnih postulata građanskog društva i države u cjelini.</p>
Preduvjeti za upis predmeta : ne postoji
Način provjere znanja: Esej, završni semestralni pismeni i usmeni ispit.
<p>Obavezna Literatura:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Salih Fočo (2005): Ogledi o tranziciji /Reflection of transition. Zenica: Dom Štampe. 2. George H. Mead: Mind, Self and Society. 3. Owen, D. (1997): Sociology after Postmodernism. London, Thousand Oaks, New Delhi: SAGE Publications. 4. Tilly, Charles (1997): Suočavanje s društvenom promjenom. Makrodruštvene strukture, procesi i komparacije. Beograd: Filip Višnjić. 5. Immanuel Wallerstein (1999): The End of the World as We Know It. Social Science for the Twenty-First Century. Minneapolis, London: Univesity of Minnesota Press. 6. Ivan Cifrić (1998): Društveni razvoj i ekološka modernizacija. Zagre: Hrvatsko sociološko društvo. 7. Nenad Karajić (2000): Politička modernizacija. Zagreb: Hrvatsko sociološko društvo i Zavod za sociologiju Filozofskog fakulteta u Zagrebu. 8. Alvin Y. So (1990): Social Change and Development. Newbury Park: SAGE Publications. 9. Piotr Sztompka (1999): The Sociology of Social Change. Oxford: Blackwell Publications. 10. Aleksandar Štulhofer (2000): Nevidljiva ruka tranzicije. Zagreb: Hrvatsko sociološko društvo

i Zavod za sociologiju Filozofskog fakulteta u Zagrebu.

Dodatna literatura se regulira na seminarima u skladu sa istraživačkim interesima studenta.

Ime nastavnika: dr. Salih Fočo, redovni profesor

Naziv predmeta i kôd:

SAVREMENE TEORIJE NACIONALIZMA

FIL SOC 605

Semestar, broj sati i broj bodova: student bira semestar u kojem sluša i polaže ispit, 3 sata pred., 2 sata seminara, 1 sat konsultacija

ECTS: 10

Trajanje: jedan semestar

Tip kolegija: predavanje , seminari i konsultacije

Status predmeta: izborni

Cilj i sadržaj predmeta:

Cilj je upoznati studente se svim najrelevantnijim teorijama nacionalizma kako bi se otkrila njegova signifikancija jer se danas javlja kao najznačajnija politička ideologija par excellence. Nastojat će se uočiti bitr samih teorija, njihova detaljna razmatranja preko djela autora glavnih pravaca nacionalizma te njihova povezanost sa sadašnjim socijalnim konstelacijama. S druge strane cilj je ukazati na povezanost klasičnih nacionalističkih pravaca sa tzv. postancionalnim porecima i fluidnim strukturama socijalne zbilje koje su fokusirane ka ignoriranju značajnosti nacionalizma u konstituciji individualnih i kolektivnih identiteta, pripisujući im pri tome samo svojevrsni rudimentaran i subjektivan karakter.

Preduvjeti za upis predmeta : ne postoji

Način provjere znanja: Esej, završni semestralni pismeni i usmeni ispit.

Obavezna Literatura:

1. Vjeran Katunarić (2003): Sporna zajednica. Novije teorije o naciji i nacionalizmu. Zagreb: Naklada Jesenski i Turk.

2. Ernest Gellner (1998): Nacije i nacionalizam. Zagreb: Politička kultura.
3. Anthony D. Smith (2003): Nacionalizam i modernizam: kritički pregled suvremenih teorija nacija i nacionalizma. Zagreb: Fakultet političkih znanosti.
4. Benedict Anderson (2006): Imagined Communities. London, New York: Verso.
5. Umut Ozkirimli (2003): Contemporary Debates on Nationalism. A critical Engagement.

Dodatna literatura se regulira na seminarima u skladu sa istraživačkim interesima studenta.

Ime nastavnika: dr. Nijaz Ibrulj, redovni profesor

Naziv predmeta i kôd:

SOCIOLOGIJA IDENTITETA

FIL SOC 606

Semestar, broj sati i broj bodova: student bira semestar u kojem sluša i polaže ispit, 3 sata pred., 2 sata seminara, 1 sat konsultacija

ECTS: 10

Trajanje: jedan semestar

Tip kolegija: predavanje , seminari i konsultacije

Status predmeta: izborni

Cilj i sadržaj predmeta:

Modul je fokusiran ka osposobljavanju studenata za razumijevanje i kritičko sagledavanje svih karakteristika pojma identiteta, uključujući i onaj koji se odnosi na društvo i društvenu ontologiju. Pitanje identiteta razmatrat će se u njegovoj logičkog i kognitivnoj postavci te u njegovoj objektivaciji u konkretne povijesne i društvene forme unutar kojih poprima različite i nesamjerljive karakteristike. Studenti će savladavati različite aspekte sociologije identiteta i to njegov tzv. rigidni element koji je zasnovan na strogoj bifurkaciji između onoga što pripada meni i mojoj samodovoljnosti u odnosu na ono izvan mene, ali će se analizirati i problematizirati i razne varijante socijalno konstruiranih identiteta koji pripadaju mekim sekvencama koje su pluralizirane, nesupstancijalizirane i neprivilegirane forme društvenog svijeta i koje ne smjeraju sopstvenoj institucionalizaciji i ekskluzivizmu. Rzmtratrat će se

koncepti individualnog, kolektivnog, nacionalnog, transnacionalnog, globalnog identiteta, njihove sličnosti i razlike i potreba za sagledavanjem filozofskih, kognitivnih, mentalnih, epistemoloških i konačno, socijalnih karaktersitika fenomena identiteta u njegovom konceptualnom i empirijskom očitovanju. Naposljetku, identitet će se razmatrati u njegovoj mnogostrukosti bez tendencije ka reduciranjem mnogostrukosti socijalnih manifestacija i objektivacija identiteta na jedan tzv. pravi i supstancijalni identitet i bez ekskluzivnog postavljanja takvog identiteta kao reprezentanta prave Istine.

Preduvjeti za upis predmeta : ne postoji

Način provjere znanja: Esej, završni semestralni pismeni i usmeni ispit.

Obavezna Literatura:

1. Nijaz Ibrulj (2005): Stoljeće rearanžiranja. Eseji o identitetu, znanju i društvu. Sarajevo: FDT.
2. Anthony Giddens (1991): Modernity and Self-Identity. Stanford: Stanford University Press.
3. Richard Rorty (1990): Filozofija i ogledalo prirode. Sarajevo: Veselin Masleša.
4. Richard Rorty (1995): Kontingencija, ironija, solidarnost. Zagreb: Naprijed.
5. Pierre Bourdieu (1991): Language and Symbolic Power. Cambridge: Harvard University Press.
6. Castells, Manuel (2002): Moć identiteta. Zagreb: Golden Marketing.
7. Peter J. Burke (2009): Identity Theory. New York: Oxford University Press
8. Peter Beilharz (2001): The Bauman Reader. Oxford: Blackwel Publishing.
9. Oommen, T. K. (2002): Pluralism, Equality and Identity. Oxford: Oxford University Press.
10. Čarls S. Pers (1984): Pragmatizam. Beograd: Grafos.

Dodatna literatura se regulira na seminarima u skladu sa istraživačkim interesima studenta.

Ime nastavnika: dr. Salih Fočo, redovni profesor

Naziv predmeta i kôd: SAVREMENO DRUŠTVO I SINDIKAT U PROCESU GLOBALIZACIJE FIL SOC 607
Semestar, broj sati i broj bodova: student bira semestar u kojem sluša i polaže ispit, 3 sata pred., 2 sata seminara, 1 sat konsultacija ECTS: 10
Trajanje: jedan semestar
Tip kolegija: predavanje , seminari i konsultacije
Status predmeta: izborni
Cilj i sadržaj predmeta: <p>Kroz ovaj izborni modul studenti postdiplomskog doktorskog studija će se fokusirati ka detaljnom izučavanju značaja sindikata u procesu rada kako u njegovoj klasičnoj perspektivi, tako i u dobu savremenih informacijskih tehnologija i izmijenjenih političkih režima i socijalnih aranžmana unutar kojih fenomen rada, odnos rada i kapitala, status pojedinca kao građanina i kao radnika na tržištu rada jeste bitno transformiran i adaptiran potrebama savremenog kapitalističkog sistema. Studenti će radom na osnovnoj i dodatnoj literaturi dobiti potpunu sliku stanja, mjesta i uloge sindikata u društvu kojeg nose različiti rizici i nepredvidivosti unutar kojeg rad i radnik nisu izuzeti nego predstavljaju njegov nezaobilazan i integralan dio. Pažnja će biti usmjerena i ka analizi i problematizaciji sindikata unurat socijalizma, sindikata u tranzicijskim fazama društva i sindikata u dobu kapitalizma i liberalnog tržišta. Topike koje će se detaljno izučavati su i one koje govore o karakteristikama industrijske demokratije, relacijama između sindikata, radnika i društva utemeljenog na tradicionalnoj koncepciji podjele rada, odnosa prema kapitalu i tržištu na nivou nacionalnog sistema, ali i na nivou transnacionalnog sistema koji uključuje ekspertna znanja i apstraktni kapital koji se otjelovljuje u globalnim kapitalističkim sistemima i korporacijama koji uređuju i modeliraju različite društvene odnose i društveno-političke sisteme generalno.</p>
Preduvjeti za upis predmeta : ne postoji
Način provjere znanja: Esej, završni semestralni pismeni i usmeni ispit.
Obavezna Literatura: <ol style="list-style-type: none">1. Salih Fočo (1991): Tržište rada i sindikat. Sarajevo.2. George Ritzer (1999): McDonaldizacija društva. Naklada Jesenski i Turk. Zagreb.

3. C. W. Mills (1979): *Bijeli ovratnik*. Zagreb: Naprijed.
4. Salih Fočo (1999): *Sindikati u novim uvjetima*. Sarajevo
5. Stjepan Kolarić (2000): *Globalizacija i sindikati*. Zagreb: Sindikat grafičke i nakladničke djelatnosti Hrvatske.
6. Wolfgang Streech: *The Sociology of Markets and Trade Unions*. <http://www.mpi-fg-koeln-mpg.de>
7. Vesna Pusić (1986): *Industrijska demokracija i civilno društvo*. Sociološko društvo Hrvatske.

Dodatna literatura se regulira na seminarima u skladu sa istraživačkim interesima studenta.

Ime nastavnika: dr. Ivo Komšić, redovni profesor

Naziv predmeta i kôd:

GLOBALIZACIJA I EVROPSKA UNIJA — SOCIO-POLITIČKI PRISTUP

FIL SOC 608

Semestar, broj sati i broj bodova: student bira semestar u kojem sluša i polaže ispit, 3 sata pred., 2 sata seminara, 1 sat konsultacija

ECTS: 10

Trajanje: jedan semestar

Tip kolegija: predavanje , seminari i konsultacije

Status predmeta: izborni

Cilj i sadržaj predmeta:

Studenti koji izaberu ovaj izborni predmet bit će uključeni u intenzivan i kontinuiran proces izučavanja fenomena koji su skupnim nazivom poznati pod pojmovima globalizacije i Evropske unije. Posebno će se razmatrati pitanja koja su predmet savremenog pravca sociologije Evropske unije i sociologije globalizacije sa najsavremenijim i najeminentnijim autorima koji se bave ovim topikama. Kakav je odnos između nacionalnih država Evrope i pitanja njihove ujedinjenosti oko zajedničke premise? U čemu su problemi inkomenzurabiliteta različitih identiteta i nemogućnosti reduciranja na jedan monolitan sistem ili supra-strukturu koja bi trajno zadovoljavala sve potrebe i rješavala sve probleme različitih zemalja koji su uključeni u ovaj jedinstveni socijalni, politički i kulturni projekat Unije i šire, same globalizacije generalno? Kakav je značaj globalizacije za male države,

kulturne identitete i različite tradicije? Kakav je odnos između globalizacije i Evropske unije? Šta je u sociološkom smislu ono bitno u sagledavanju svih problema i topika koje se odnose na pitanja identiteta, Evropsku uniju i globalizaciju?

Ova i mnoga druga pitanja bit će predmetom ovog izbornog kolegija koji će obuhvatiti sve relevantne autore ovog polja poput Giddensa, Becka, Helda, Wallesteina, Baumana, Supeka, Habermasa, Castellsa i sl.

Preduvjeti za upis predmeta : ne postoji

Način provjere znanja: Esej, završni semestralni pismeni i usmeni ispit.

Obavezna Literatura:

1. Zygmunt Bauman (1998): Globalisation: the human consequences. Cambridge: Polity Press.
2. Ulrich Beck (2000): What is globalisation? Cambridge: Polity Press.
3. Ulrich Beck (2004): Moć protiv moći u doba globalizacije. Zagreb: Školska knjiga.
4. Virginie Guiradon i Adrian Favell (ed.) (2010): Sociology of European Union. Palgrave Macmillan.
5. Antje Wiener (ed.) (2009): European Intergation Theory. Second ed. Oxford: Oxford University Press.
6. Anthony Giddens (2005): Odbjegli svijet-kako globalizacija oblikuje naše živote. Zagreb: Klub studenata sociologije Diskrepancija i Naklada Jesenski i Turk.
7. Boris Kagarlitsky (2009): Novi realizam, novi barbarizam. Socijalistička teorija u doba globalizacije. Zagreb: Naklada Jesenski i Turk.
8. Jurgen Habermas (2008): Eseji o Europi. Zagreb: Školska knjiga.
9. Ulrich Beck, Edgar Grande (2006): Kozmopolitska Europa. Zagreb: Školska knjiga.

Dodatna literatura se regulira na seminarima u skladu sa istraživačkim interesima studenta.

Ime nastavnika: dr. Ivo Komšić, redovni profesor

dr. Nijaz Ibrulj, redovni profesor

Naziv predmeta i kôd: SAVREMENOST GIDDENSOVE SOCIJALNE MISLI FIL SOC 609
Semestar, broj sati i broj bodova: student bira semestar u kojem sluša i polaže ispit, 3 sata pred., 2 sata seminara, 1 sat konsultacija ECTS: 10
Trajanje: jedan semestar
Tip kolegija: predavanje , seminari i konsultacije
Status predmeta: izborni
Cilj i sadržaj predmeta: <p>Sttudenti dodiplomskog i diplomskog studija sociologije i društvenih nauka generalno su se upoznavali sa mišljenjem Anthony Giddensa uglavnom preko njegovog popularnog udžbenika Sociologije koji je do sada izašao u svojih 6 izdanja. Četvrto izdanje je prevedeno u izdavačkoj kući Globus iz Zagreba 2007. Godine i uglavnom služi kao dobar uvod različitim oblastima i problemima kojima se sociologija bavi. Osnovne postavke njegove misli mogu se eksplicirati preko određenih kolegija, a ovaj izborni kolegij ima za cilj da studente doktorskog studija upozna sa svim sociološkim postavkama jednog od najznačajnijih i najpopularnijih sociologa sadašnjice i bivšeg direktora London School of Economics and Social Science. Studenti će intenzivno iščitavati i raditi na njegovoj literaturi i kritičkog recepciji pojmova i problemna moderniteta, postmoderniteta, refleksivnosti moderne, ontološke sigurnosti, strukturacije, prostorno-vremenske distancijacije i tome slično.</p> <p>Pažnja će biti usmjerena ka savladavanju Giddensove teorije strukturacije i njegovog prevladavanja modernističko-postmodernističke debate, kao i problema na relaciji struktura, poredak-akcija, proces. S druge strane, student će biti osposobljen da suvereno upravlja terminima i misaonim refleksijama ovog teoretičara te da se kritički osvrne na njegova promišljanja moderne i njegovihj konsekvencija u savremenom svijetu. Predavanja će se orijentirati i komparativno u smislu sličnosti i razlika ovog autora u odnosu na neke savremenika (Beck, Castells, Habermas, Searle). U konačnome, razmatrat će se i njegovo poimanje nacija-države i njegove rekonstrukcije historijskog materijalizma.</p> <p>Pored literature čiji je autor Anthony Giddens, u toku kolegija će se raditi i na različitim tekstovima i znanstvenim člancima čija tematika problematizira Giddensovu misao ili se kritički odnosi prema istoj.</p> <p>Načinprovjere znanja: Student će u toku semestra raditi jedan esej iz oblasti Giddensove</p>

socijalne misli, te završni semestralni ispit, po potrebi i usmeni razgovor sa odgovornim nastavnikom ovog kolegija.

Preduvjeti za upis predmeta : ne postoji

Način provjere znanja: Esej, završni semestralni pismeni i usmeni ispit.

Obavezna Literatura:

1. Anthony Giddens (1990): *The Consequences of Modernity*. Stanford: Stanford University Press.
2. Anthony Giddens (1991): *Modernity and Self-Identity*. Stanford: Stanford University Press.
3. Anthony Giddens (1984): *The Constitution of Society. Outline of Theory of Structuration*. Cambridge: Polity Press.
4. Anthony Giddens (2008): *Capitalism and moderns social theory*. Cambridge University Press.
5. Anthony Giddens (1985): *The Nation-State and Violence*. Cambridge: Polity Press.
6. Anthony Giddens (2005): *Odbjegli svijet.kako globalizacija oblikuje naše živote*. Zagreb: Klub studenata sociologije Diskrepancija i Naklada Jesenski i Turk.
7. Richard Munch (1994): *Sociological Theory, from the 1850s to the Present*. Chicago: Nelson-Hall.

Dodatna literatura se regulira na seminarima u skladu sa istraživačkim interesima studenta.